

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ, ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ, СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВІ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Озаровська А.В.

Національний фармацевтичний університет

avon726@gmail.com

Принципово нова система соціальних відносин, які формуються в Україні, повинна бути адекватно відтворена в соціальній політиці держави. Процес здійснення активної соціальної політики, спрямований на формування нової якості соціального буття, на підвищення індексу людського розвитку.

Соціальна політика – це система правових, управлінських, організаційних, регулятивних та саморегулятивних заходів і дій, цілеспрямованої діяльності суб'єктів господарювання, скерована на забезпечення оптимального функціонування соціальних відносин, умов для їх розвитку, всебічної самореалізації соціального потенціалу особистості, її соціальної безпеки.

Соціальна політика – це сукупність принципів, рішень, дій суспільних об'єктів, що знаходять втілення в соціальних програмах і соціальній практиці з метою задоволення соціальних потреб та інтересів людини, соціальних спільнот і суспільства загалом.

Важливу роль у соціальній політиці відіграють суб'єкти – людина, держава, суспільство, соціальні спільноти та інститути, політичні партії, громадські організації, асоціації громадян, фонди, колективи тощо, тобто суб'єкти публічної сфери.

Соціальна політика держави передбачає: регламентацію умов взаємодії суб'єктів економіки у соціальній сфері; регулювання зайнятості населення; розподіл і перерозподіл доходів населення; формування стимулів до високопродуктивної праці; надання соціальних гарантій економічно активній частині населення; створення дієвої системи соціального захисту населення; забезпечення розвитку елементів соціальної інфраструктури тощо.

Метою соціальної політики держави є забезпечення соціальної безпеки, тобто стабільної життєдіяльності суспільства, соціальної злагоди, цілісності, належного рівня добробуту людей.

Соціальна політика реалізується через систему соціального захисту і соціальних гарантій. Соціальний захист – це система правових, фінансових, економічних заходів, які здійснює держава з метою забезпечення відповідного життєвого рівня громадянам; підтримка найбільш вразливих верств населення від негативного впливу ринкових процесів. Соціальні гарантії – це система зобов'язань держави перед своїми громадянами щодо задоволення їхніх соціальних потреб.

Основними напрямками соціальної політики в Україні є створення належних умов для забезпечення кожним працівником свого добробуту за

рахунок особистого трудового вкладу, підприємництва та ділової активності; державне соціальне забезпечення і допомога при втраті заробітку з будь-яких причин; соціальний захист прав і свобод людини у випадках їх порушень шляхом притягнення винуватців до відповідальності; забезпечення оптимального і стабільного фінансування, державної підтримки розвитку соціальної сфери – освіти, науки, медицини, культури тощо. Тоді соціальне забезпечення і соціальний захист є складовим елементом соціальної політики.

Термін соціальне страхування означає процес акумуляції коштів для здійснення виплат громадянам з причин часткової або повної втрати працездатності, майна, підтримки материнства і дитинства, охорони здоров'я.

Вперше терміни соціальний захист і соціальне забезпечення використав у 1934 р. президент США Д. Рузвельт, який в одному із розділів своєї програми New Deal передбачив Акт про соціальне забезпечення – певні соціальні гарантії громадян з боку держави.

За своїм потенціалом держава як суб'єкт соціальної політики переважає можливості інших суб'єктів. Однак жодна сучасна держава не в змозі подолати всі соціальні проблеми, а особливо нові, пов'язані з глобальними трансформаційними процесами. Багато фахівців вважають, що сучасна соціальна політика з політики втрат повинна перетворитися в політику попередження виникнення соціальних проблем. Головна увага суб'єктів соціальної політики повинна зосереджуватися на причинах соціальних негараздів замість політики їх вирішення або пом'якшення.

В країнах з розвинутими ринковими відносинами сформувався механізм саморегулювання соціальних і економічних проблем. У країнах з перехідною економікою окрема людина не в змозі вирішити свої соціальні потреби через низький рівень оплати праці. В Україні ринкові механізми регулювання оплати праці в повному обсязі не спрацьовують. Одночасно із зростанням номінальної заробітної плати відбувається зниження її реальної вартості. Нинішній рівень заробітної плати не забезпечує працівникові достатніх для розширеного відтворення обсягів споживання матеріальних благ. У 1990 р. витрати на харчування сім'ї складали 32,8% сукупного доходу, в 2014 р. – більше 60%. Різке підвищення плати за житлово-комунальні послуги, послуги зв'язку, комерціалізація соціальної сфери унеможливили участь громадян у процесах інвестування економіки. Низький рівень оплати праці – основна причина відсутності середнього класу – основи стабільного суспільства. Задекларовані принципи соціального партнерства між роботодавцями і працюючими постійно порушують. Державна інспекція праці Міністерства праці і соціальної політики України визначила, що 62,2 % порушень належать до нормування та оплати праці, компенсаційних виплат. Зайнятість населення перестала виступати гарантом його добробуту.

Для розвитку національної економіки відчутними стали трудові міжнародні міграційні процеси. За даними центру Демократичні ініціативи, не менше 5 млн українських громадян виїжджають за кордон на тимчасові роботи, існує проблема нелегальної еміграції.

Отже, державі не вдалося створити належних умов для самостійного вирішення питань свого добробуту тією частиною суспільства, яка хоче і може працювати. Держава залишила за собою складну функцію соціального забезпечення непрацюючих верств населення, виконання якої на належному рівні стає чимраз проблемнішим. В Україні близько 14 млн громадян потребують особливої уваги і піклування з боку держави. За офіційними даними, в органах соціального захисту населення перебуває на обліку 2,4 млн інвалідів, що становить 4,8 % до загальної чисельності населення країни. Причому за останні 5 років їхня кількість збільшилася майже на 700 тис. осіб. Усі вони потребують різних форм соціального захисту.

Заходи владних структур з удосконалення механізмів соціального розвитку не мали очевидних результатів. Всі дії влади зводилися до чергового перегляду в сторону збільшення соціальних стандартів – величини прожиткового мінімуму, мінімального розміру оплати праці, розмірів пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, норм споживання продовольчих і непродовольчих товарів, забезпечення медичними, освітніми, соціально-культурними послугами тощо.

Між тим найважливішим результатом соціальної політики держави має стати формування соціально орієнтованої ринкової економіки, яка ґрунтується на приватній власності, правових гарантіях, дієвій системі державного управління, впровадженні економічних стимулів, наявності контролюючих органів. У цих межах кожна країна може розвиватися згідно зі своїми традиціями. Ринкова економіка автоматично не забезпечує добробуту та не вберігає від помилок. Вона вимагає напруженої праці, гнучкості, нових ідей, постійного порівняння досягнутого рівня продуктивності праці у своїй країні з іншими.

Соціальне ринкове господарство робить ставку на вільне підприємництво, вільний вибір споживчих товарів, працю, здатність підприємців та профспілок розробляти тарифні угоди щодо рівня оплати праці.

При цьому держава слідкує за дотриманням правил гри учасниками ринкових відносин та створює відповідні умови для нормального економічного життя.

В економічній системі особливим захистом і гарантіями повинні користуватись ті, хто втратив або має обмежену працездатність. Тому виникає потреба поєднання двох складових ринкової економіки – вільного ринку та відповідальності держави. Це характерне для концепції соціальної ринкової економіки.